
Przemoc wobec zwierząt w jeździectwie w świetle orzeczeń Komisji Technicznej Toru Wyścigowego Służewiec w Warszawie

Cytuj jako: Musiał, M. (2025). Przemoc wobec zwierząt w jeździectwie w świetle orzeczeń Komisji Technicznej Toru Wyścigowego Służewiec w Warszawie. W: B. Detyna, P. Szymańnic (red.), *Administracja publiczna i polityki publiczne. Tom poświęcony pamięci Profesora Ryszarda Herbuta. Seria: Administracja Publiczna – Zagadnienia Prawne, Instytucjonalne i Koncepcje Zarządzania nr 5/2025* (s. 142–153). Wydawnictwo Naukowe Akademii Nauk Stosowanych Angelusa Silesiusa.

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowa (CC BY 4.0). Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>

DOI: [10.71433/2025.99.4.09](https://doi.org/10.71433/2025.99.4.09)

Streszczenie: Rozdział poddaje krytycznej ocenie spójność przepisów stosowanych w jeździectwie z ustawą o ochronie zwierząt, wskazując na luki prawne i niejednoznaczność interpretacji pojęcia znęcania się nad zwierzętami w kontekście sportu. Autorka formułuje wnioski i postulaty zmian legislacyjnych oraz organizacyjnych, które mogłyby przyczynić się do lepszej ochrony koni i podniesienia standardów etycznych w jeździectwie. Tekst ukazuje, że mimo formalnych deklaracji ochrony zwierząt praktyka sportowa często podporządkowana jest logice rywalizacji, a dobrostan koni bywa marginalizowany.

Słowa kluczowe: przemoc, wyścigi konne, prawo, etyka, Komisja Techniczna Toru Wyścigowego Służewiec w Warszawie

Animal Abuse in Horse Riding in the Light of the Rulings of the Technical Committee of the Służewiec Racecourse in Warsaw

Abstract: The chapter critically assesses the consistency of regulations applicable to horse riding with the Polish Animal Protection Act, pointing to the legal loopholes and ambiguities in the interpretation of the concept of animal abuse regarding sport. The author formulates conclusions and proposals for legislative and organisational changes that could contribute to better protection of horses and higher ethical standards in equestrian sports. The chapter shows that

¹ Absolwentka studiów administracji I stopnia, Akademia Nauk Stosowanych Angelusa Silesiusa. Rozdział powstał na podstawie pracy licencjackiej pod kierunkiem dra hab. Piotra Szymańca, prof. uczelni.

despite formal declarations of animal protection, sporting practice is often subordinated to the logic of competition, and the welfare of horses is sometimes marginalised.

Keywords: violence, horse racing, law, ethics, Technical Committee of the Służewiec Racecourse in Warsaw

*Brak przemocy prowadzi do najwyższej etyki,
która jest celem całej ewolucji.
Dopóki nie przestaniemy krzywdzić innych żywych stworzeń,
ciągle będziemy dzikusami.*

Thomas Alva Edison

*Nigdy nie powinniśmy pozwolić na to,
aby żywa istota cierpiała lub była zabijana
dla przyjemności lub rozrywki.*

Albert Schweitzer

1. Kilka słów od autorki

Niniejszy rozdział pragnę zadedykować świętej pamięci Profesorowi Ryszardowi Herbutowi – wybitnemu uczonemu, którego mądrość, pasja i nieprzeciętne oddanie sprawom nauki na zawsze pozostaną w mojej pamięci. Profesor Herbut był nie tylko autorytetem w swojej dziedzinie, lecz przede wszystkim Człowiekiem o niezwyklej wrażliwości, otwartości i życzliwości wobec innych. Jego nieustanne dążenie do prawdy, głęboka refleksja nad istotą nauki oraz umiejętność inspirowania młodych ludzi stanowiły wzór postawy akademickiej, której wpływ trudno przecenić.

Wspominając Profesora, nie sposób pominąć Jego wyjątkowej troski o rozwój studentów, których traktował z szacunkiem i ze zrozumieniem, zawsze gotów służyć wsparciem i radą. Dzięki Jego zaangażowaniu i serdeczności atmosfera pracy naukowej nabierała głębszego sensu, a codzienne wyzwania stawały się okazją do intelektualnego i osobistego rozwoju. Profesor Herbut pozostawił po sobie nie tylko bogaty dorobek naukowy, lecz przede wszystkim niezatarty ślad w sercach i umysłach tych, którzy mieli zaszczyt Go poznać.

Wierzę, że wartości, które Profesor przekazywał swoim studentom – umiłowanie wiedzy, rzetelność, odpowiedzialność i szacunek dla drugiego człowieka – będą nadal żywe, inspirując kolejne pokolenia adeptów nauki. Niech ta dedykacja stanie się wyrazem wdzięczności i pamięci o Człowieku, który przez całe życie był przewodnikiem, mistrzem i przyjacielem dla wielu.

2. Aksjologiczne i normatywne napięcia w regulacjach wyścigów konnych: kolizja rozporządzenia, ustawy o ochronie zwierząt i Konstytucji RP

Analiza relacji normatywnych między rozporządzeniem regulującym wyścigi konne², ustawą o ochronie zwierząt³ oraz Konstytucją RP⁴ ujawnia głębokie sprzeczności aksjologiczno-prawne, wynikające z kolizji między protekcyjnym paradygmatem konstytucyjnym a utylitarną logiką regulacji branżowych. Mimo że Konstytucja nie wskazuje wprost na temat ochrony „praw zwierząt” (Białoćkiewicz, 2005, s. 309–319), zgodnie z art. 74 nakłada obowiązek na władze publiczne prowadzenia polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom. Jednocześnie jednak w sprawach nieuregulowanych do zwierząt stosuje się przepisy dotyczące rzeczy, co budzi kontrowersje i jest przedmiotem krytyki środowisk „prozwierzęcych” (Klimek, 2018, s. 608–613). Nakaz humanitarnego traktowania zwierząt jako istot czujących – wynikający z ustawy o ochronie zwierząt – stoi w jaskrawej opozycji do rozporządzenia dopuszczającego użycie bata jako narzędzia „kontrolowanego pobudzania” podczas gonitw. Ta normatywna schizofrenia przejawia się w stworzeniu fikcji prawnej, w której biologiczne konsekwencje uderzeń – aktywacja receptorów bólowych, wzrost stężenia kortyzolu i adrenaliny u koni – są zawieszane między „techniką sportową” a „przejawem przemocy”, pozostawiając lukę interpretacyjną wykorzystywaną dla legitymizacji praktyk sprzecznych z imperatywem ochrony istot czujących.

Ustawa o ochronie zwierząt, uznająca zwierzęta za podmioty zdolne do odczuwania cierpienia (art. 1), koliduje z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 sierpnia 2001 r. w sprawie ustalenia regulaminu wyścigów konnych, wydanym na podstawie art. 21 ustawy o wyścigach konnych, wskutek braku precyzyjnych kryteriów oceny dopuszczalnego poziomu interwencji fizycznych. Podczas gdy ustawa, mająca chronić zwierzęta, penalizuje „zadawanie albo świadome dopuszczanie do zadawania bólu lub cierpień” (ustawa o ochronie zwierząt, art. 6 ust. 2), rozporządzenie regulujące zasady wyścigowe operuje nieostryimi pojęciami typu „jeźdźcy nie mogą nadużywać bata”, tworząc przestrzeń dla normatywnego relatywizmu, przepis bowiem definiujący znęcanie się nad zwierzętami wprowadza wielopłaszczyznową konstrukcję normatywno-aksjologiczną, łączącą obiektywne i subiektywne elementy przestępstwa. Kluczowym aspektem wykładni jest rozumienie „świadomego dopuszczania” jako formy za-

² Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2016 r. w sprawie regulaminu wyścigów konnych (Dz.U. poz. 536).

³ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1580).

⁴ Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.).

niechania opartej na pozytywnym obowiązku przeciwdziałania cierpieniu, co implikuje konieczność udowodnienia nie tylko biernej postawy sprawcy, ale także jego realnej możliwości interwencji. Wymienienie katalogu szczególnych form znęcania (bicie przedmiotami twardymi lub ostrymi, uderzania w newralgiczne partie anatomiczne) stanowi egzemplifikację zasady szczególnej ochrony fizjologicznej integralności zwierzęcia, odzwierciedlając biomedyczną wiedzę o wrażliwości układu nerwowego (Tong i in., 2020). Wykładnia systemowa ujawnia, iż prawodawca stosuje technikę domniemania okrucieństwa poprzez enumeratywne wskazanie praktyk uznanych z mocy prawa za wyjątkowo dotkliwe. Jednocześnie otwarta formuła „zadawanie bólu lub cierpień” tworzy klauzulę generalną, umożliwiającą dynamiczną interpretację uwzględniającą postęp w etologii i weterynarii. W kontekście aksjologicznym przepis implementuje konstytucyjną zasadę ochrony zwierząt, nadając jej konkretny wyraz poprzez penalizację działań naruszających pięć wolności zwierząt⁵.

W warstwie dogmatycznej problem stanowi kolizja między literalnym brzmieniem przepisu a koniecznością uwzględnienia kontekstu sytuacyjnego (np. tradycyjnych praktyk hodowlanych). Orzecznictwo⁶ konsekwentnie przyjmuje jednak, że celowość działań nie stanowi okoliczności wyłączającej bezprawność, o ile skutkuje przekroczeniem progu społecznej szkodliwości. W perspektywie *de lege ferenda* postuluje się rozszerzenie katalogu o zakaz stosowania przymusu psychicznego oraz uwzględnienie współczesnych badań nad dobrostanem zwierząt.

Hierarchiczna nadrzędność ustawy nad rozporządzeniem (Jackiewicz, 2021, s. 113–130), wynikająca z zasady *lex superior derogat legi inferiori*, zostaje zawieszona poprzez branżową autopojezę systemu – sankcje za doping (do 20 000 zł) przewyższają kary za przemoc wobec koni (średnio 450 zł), co systemowo deprecjonuje wartość dobrostanu zwierząt względem czystości rywalizacji, jednocześnie pojmując „znęcanie się” nad zwierzętami w odmienny sposób, niż nakazuje rozum. Podstawę prawną wymierzania kar dyscyplinarnych w tym zakresie stanowią przepisy rozdziału czwartego Ustawy z dnia 18 stycznia 2001 r. o wyścigach konnych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1354), w szczególności art. 22–24, które upoważniają organy dyscyplinarne do nakładania kar pieniężnych oraz innych sankcji za naruszenia regulaminu wyścigów, w tym zarówno za stosowanie dopingu, jak i za działania naruszające dobrostan zwierząt.

Konstytucyjna zasada proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) staje się iluzoryczna w kontekście regulacyjnego przyzwolenia na instrumentalizację cierpienia dla celów widowiskowych. Dotychczas nie rozstrzygnięto natomiast,

⁵ Zob. Europejska Konwencja o ochronie zwierząt hodowlanych i gospodarskich, sporządzona w Strasburgu dnia 10 marca 1976 r. (Dz.U. z 2008 r., nr 104, poz. 665), art. 3–7.

⁶ Zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2009 r., sygn. akt: V KK 187/09.

czy dopuszczenie bata – narzędzia o udokumentowanej skuteczności w wywoływaniu reakcji awersyjnych – spełnia test konieczności i mniejszej uciążliwości w świetle dostępnych alternatyw komunikacji z koniem (głos, balans ciałem, kontakt na wodzy). Tymczasem praktyka orzecznicza Komisji Technicznych działających na podstawie art. 23 Ustawy z dnia 18 stycznia 2001 r. o wyścigach konnych oraz przepisów wykonawczych, powołanych do nadzoru nad prawidłowym przebiegiem gonitw i egzekwowania przestrzegania regulaminu, w tym wymierzania sankcji dyscyplinarnych, a zdominowanych przez przedstawicieli środowiska jeździeckiego, systematycznie kwalifikuje nadużycia jako „błędy techniczne”, a nie naruszenia etyczne, co prowadzi do normalizacji przemocy strukturalnej. Napięcie pogłębia rozbieżność między konstytucyjnym nakazem ochrony zwierząt a kulturową tradycją legitymizującą przemoc w sporcie. Rozporządzenie, będące pochodną historycznie uwarunkowanych praktyk hodowlanych, reprodukuje antropocentryczny model relacji człowiek–zwierzę, podczas gdy Konstytucja RP i ustawa sugerują konieczność ewolucji w kierunku biocentryzmu. Ta aporia systemowa znajduje odzwierciedlenie w braku mechanizmów harmonizacji – mimo kilku aspektów poruszanych w projektach nowelizacyjnych od lat, regulacje prawne pozostają w stagnacji, faworyzując interesy ekonomiczne branży wyścigowej ponad dobrem zwierząt.

N. Leśniak zwraca uwagę na to, jak istotna jest rola państwa w ochronie środowiska i zapewnianiu bezpieczeństwa ekologicznego. Autorka pokazuje w swojej pracy, że środowisko to nie tylko tło naszego życia, ale warunek rozwoju społeczeństwa i przyszłych pokoleń. Wskazuje, że polska Konstytucja nakłada na władze publiczne konkretne obowiązki związane z ochroną środowiska – od zapobiegania szkodliwym skutkom degradacji, przez prowadzenie polityki proekologicznej, aż po wspieranie obywatelskich inicjatyw na rzecz poprawy stanu przyrody. Zwraca też uwagę, że ochrona środowiska została uznana za dobro wspólne, a państwo powinno stać na jego straży. Znaczenie prawa międzynarodowego stawia na piedestale, zwracając szczególną uwagę na konieczność współpracy państw w tej dziedzinie, bo środowisko nie zna granic administracyjnych (Leśniak, 2014, s. 741–753).

Ostatecznie system tworzy błędne koło: konstytucyjne gwarancje pozostają deklaratywne wobec braku wykonawczych standardów dobrostanu w rozporządzeniu, które z kolei uniemożliwia efektywną ochronę na gruncie ustawy. Ta normatywna cyrkularność utrwała przestrzeń dla praktyk, w których bat – jako symbol władzy nad ciałem zwierzęcia – staje się zarazem narzędziem sportu i przedmiotem prawnego przyzwolenia na przemoc.

3. Charakter i rola Komisji Technicznej w wyścigach konnych

Komisja Techniczna w systemie prawnym wyścigów konnych funkcjonuje jako organ *quasi*-sądowy o charakterze specjalistycznym, którego legitymizacja normatywna wywodzi się z ustawy o wyścigach konnych (art. 25 tej ustawy) oraz rozporządzeń wykonawczych (Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2016 r. w sprawie regulaminu wyścigów konnych, Dz.U. 2016, poz. 536, § 37–43). Jej status prawny określa się poprzez pryzmat kompetencji o charakterze dyspozytywnym – posiada wyłączone uprawnienia do interpretacji przepisów regulaminowych podczas bieżącej kontroli gonitw, rozstrzygania sporów oraz wymierzania sankcji dyscyplinarnych. Podstawą działania jest zasada fachowości, wyrażająca się w składzie osobowym zdominowanym przez sędziów wyścigowych mianowanych przez prezesa Polskiego Klubu Wyścigów Konnych, co zapewnia specjalizację w ocenie technicznych aspektów rywalizacji, lecz jednocześnie rodzi ryzyko branżowego partykularyzmu.

Zakres odpowiedzialności Komisji obejmuje trzy płaszczyzny: prewencyjną (monitorowanie przestrzegania standardów bezpieczeństwa), represyjną (karanie naruszeń poprzez grzywny, zawieszenia licencji lub dyskwalifikacje) oraz interpretacyjną (autentyczne wykładnie regulaminów kształtujące praktykę sportową). Jej orzeczenia, zapadające zwykłą większością głosów, mają charakter immediacyjny – podlegają natychmiastowej egzekucji, co wzmacnia dyscyplinujący wymiar działań. W sferze materialno-prawnej Komisja operuje katalogiem przewinień obejmującym zarówno naruszenia proceduralne (np. nieprawidłowe zgłoszenia), jak i wykroczenia przeciwko dobrostanowi zwierząt (nadmierne użycie bata) czy zasadom *fair play*.

System odwoławczy konstruuje wieloinstancyjną ścieżkę kontroli decyzji. Pierwszym szczeblem jest Komisja Odwoławcza PKWK (ustawa o wyścigach konnych, art. 2 pkt 11, art. 26), której kompetencje koncentrują się na weryfikacji legalności i słuszności orzeczeń, z możliwością utrzymania lub złagodzenia sankcji, przy zachowaniu zakazu *reformationis in peius*⁷. Drugą instancją pozostaje sąd rejonowy (ustawa o wyścigach konnych, art. 27), pełniący funkcję gwaranta zgodności postępowania z zasadami państwa prawnego, w szczególności z wymogami proporcjonalności i prawem do obrony. Procedura odwoławcza, choć formalnie oparta na analogii do Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia⁸, uwzględnia specyfikę środowiska jeździeckiego poprzez skrócone terminy i brak suspensywnego charakteru środków zaskarżenia. Konstrukcja tego syste-

⁷ Zob. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1568 ze zm.), art. 384.

⁸ Zob. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 860).

mu odzwierciedla dychotomię między autonomicznością sportowego porządku normatywnego a nadrzędnością konstytucyjnych standardów sprawiedliwości proceduralnej.

Pomimo deklarowanej transparentności praktyka wskazuje na dominację efektywności nad gwarancyjną funkcją prawa – brak obligatoryjnego udziału niezależnych ekspertów (lekarzy weterynarii, etologów) w postępowaniach dotyczących dobrostanu koni osłabia obiektywizację ocen. Tym samym, choć organy odwoławcze formalnie zapewniają ochronę prawną, ich rzeczywisty wpływ na zmianę paradygmatu z antropocentrycznego na biocentryczny pozostaje ograniczony strukturalnymi uwarunkowaniami branży.

4. Podsumowanie sezonu wyścigowego 2024 w Polsce: wnioski praktyczne i etyczne z orzeczeń Komisji Technicznej

Analiza działalności Komisji Technicznej w sezonie 2024 (Polski Klub Wyścigów Konnych, 2024) ukazuje złożoność i wielowymiarowość procesu wykrywania oraz oceny naruszeń regulaminu wyścigów konnych. Komisja stosowała szerokie spektrum środków dowodowych, wśród których kluczową rolę odgrywała analiza zapisu wideo z gonitw, umożliwiającą precyzyjną rekonstrukcję przebiegu zdarzeń i ocenę zachowań jeźdźców. Materiał dowodowy był uzupełniany przez bezpośrednią obserwację sędziów, członków Komisji, oraz przesłuchaniem uczestników, co pozwalało na pogłębioną ocenę intencji i okoliczności przewinień. W sprawach dotyczących wagi decydujące znaczenie miała dokumentacja z ważenia, natomiast w przypadkach dopingowych – wyniki badań laboratoryjnych. Przy naruszeniach porządku na torze istotne były notatki służbowe i zeznania świadków.

W aspekcie praktycznym orzeczenia Komisji Technicznej wskazują, że przewinienia pojawiały się zarówno w warunkach intensywnej rywalizacji o czołowe lokaty (orzeczenie Komisji Technicznej nr 12 z dnia 27 kwietnia 2024 r.), jak i w gonitwach, w których ukarani jeźdźcy nie mieli szans na uzyskanie nagród finansowych (orzeczenie Komisji Technicznej nr 1 z dnia 20 kwietnia 2024 r.). Powtarzalność naruszeń skutkowała zaostrzaniem sankcji, co miało na celu zarówno dyscyplinowanie jednostek, jak i prewencyjne oddziaływanie na całe środowisko wyścigowe. Indywidualizacja kar, dostosowywanie ich do stopnia naruszenia oraz wpływu na przebieg i wizerunek gonitw stanowiły fundament rzetelności postępowania Komisji.

Część empiryczna badania obejmowała analizę 154 orzeczeń Komisji Technicznej Toru Służewiec z sezonu kwiecień–listopad 2024, które ujawniły m.in. dysproporcje karne, tj. średnia kara za nadużycie bata wyniosła 450 zł, podczas gdy za doping – 12 000 zł. Analiza statystyczna wykazała silną dodatnią korela-

cję między rodzajem naruszenia a wysokością kary, potwierdzając systemowe priorytety: ochrona uczciwości sportowej dominuje nad dobrostanem zwierząt. Rozkład kar miesięcznych wskazał na sezonowość sankcji – najwyższe kary za doping i przemoc nakładano w okresie prestiżowych gonitw (lipiec–wrzesień), co sugeruje reaktywny, a nie prewencyjny charakter systemu. Wnioski z badań podkreślają pilną potrzebę reform legislacyjnych, w tym wprowadzenia – o ile nie do Konstytucji RP, co może być problematyczne, o tyle do ustaw *lex specialis* przepisów o ochronie zwierząt jako istot zdolnych do cierpienia.

Ocena skuteczności działań dyscyplinarnych wykazuje, iż stosowane sankcje – zwłaszcza o charakterze finansowym oraz czasowe zawieszenia licencji – mają ograniczoną efektywność prewencyjną, szczególnie wobec recydywistów. W przypadku najpoważniejszych naruszeń, takich jak doping czy manipulacje przy wazeniu, stosowano dotkliwe kary o wyraźnym charakterze odstrasżającym, co skutkowało marginalizacją tego typu przypadków. Jednakże w szerszej perspektywie umiarkowana skuteczność działań Komisji wynika z relatywnie niskiej dotkliwości sankcji w stosunku do potencjalnych korzyści z naruszenia regulaminu.

W wymiarze etycznym uwagę przyciąga rosnące znaczenie prewencyjnej i edukacyjnej funkcji kar, a także odwołania do międzynarodowych standardów dobrostanu zwierząt. Orzecznictwo Komisji Technicznej stanowi kluczowy instrument kształtowania norm etycznych i behawioralnych w polskim jeździectwie, pełniąc funkcję zarówno egzekucyjną, jak i prewencyjno-edukacyjną. Orzeczenia oparte na analizie konkretnych przypadków naruszeń nie tylko rozstrzygają indywidualne spory, ale także ustanawiają precedensy interpretacyjne, które determinują oczekiwania wobec całego środowiska jeździeckiego. Systematyczne sankcjonowanie nadużyć, takich jak niewłaściwe traktowanie koni czy naruszenia zasad udziału w poszczególnych gonitwach, wzmacnia pozycję wartości nadrzędnych: dobrostanu zwierząt, uczciwości i odpowiedzialności. Publiczna transparentność procedur oraz uzasadnień orzeczeń sprzyja budowaniu kultury odpowiedzialności i wzajemnego szacunku zarówno wobec ludzi, jak i zwierząt. Orzecznictwo Komisji nie tylko chroni wizerunek polskiego jeździectwa na arenie krajowej i międzynarodowej, lecz również promuje pozytywne wzorce dla przyszłych pokoleń adeptów tego sportu. W konsekwencji działalność Komisji Technicznej jest nieodzowna dla utrwalania wysokich standardów etycznych oraz rozwoju dyscypliny opartej na szacunku, transparentności i zasadach *fair play*.

Analizując polskie przepisy w kontekście ochrony zwierząt i przeciwdziałania przemocy wobec nich, zauważyłam, że mimo istnienia szerokiego katalogu regulacji ich skuteczność zależy w dużej mierze od egzekwowania prawa oraz świadomości społecznej. Choć w ostatnich latach nastąpiła poprawa sytuacji w zakresie ochrony zwierząt, wciąż istnieją obszary wymagające poprawy, szczególnie jeśli chodzi o eliminację przypadków nadużyć i egzekwowanie już obowiązujących

przepisów. Istotne jest także dostosowywanie polskich regulacji do oczekiwań społeczeństwa, które z roku na rok dojrzewa do zmian światopoglądowych w obszarze ochrony dobrostanu zwierząt i znajduje się miejsce na ludzkie uczucia i empatię. Uważam, że w polskim ustawodawstwie powinno się wprowadzić jasny i jednoznaczny zakaz używania bata wobec koni wyścigowych. Obecnie przepisy dotyczące ochrony zwierząt są dość ogólne i nie precyzują wprost, że stosowanie tego narzędzia jest niedozwolone, choć powszechnie wiadomo, że może powodować, a nawet więcej – powoduje – ból i stres u tych zwierząt.

5. Wnioski

Wnioski i rekomendacje obejmują potrzebę dalszego zaostrzania sankcji za powtarzające się przewinienia, intensyfikację edukacji etycznej oraz rozważenie wprowadzenia progresywnego systemu kar i środków wychowawczych, takich jak obowiązkowe szkolenia z zakresu dobrostanu zwierząt oraz włączenie do sportu niekonwencjonalnych rozwiązań. Wpisuje się w ten obszar m.in. potencjał innowacyjnych technologii, np. czujników na odzieży jeźdźców jako narzędzi wspierających transparentność i bezpieczeństwo wyścigów. Tylko kompleksowe podejście, łączące surowość sankcji z edukacją i technologicznym wsparciem, może zapewnić trwałą poprawę standardów etycznych i ograniczenie liczby naruszeń w polskich wyścigach konnych.

Analiza przedstawionych zagadnień pozwala wyodrębnić szereg wniosków o charakterze krytyczno-postulatywnym, uwypuklających fundamentalne sprzeczności w polskim systemie prawnym dotyczącym wyścigów konnych. Przede wszystkim należy zaakcentować dysonans między gwarancjami ochrony zwierząt a praktyką legislacyjną sankcjonującą użycie narzędzia przymusu, jakim jest bat. Ochrona ta pośrednio wynikająca z art. 74 Konstytucji RP, który nakłada na władze publiczne obowiązek podejmowania działań w zakresie ochrony środowiska, a przeciwdziałanie okrucieństwu wobec zwierząt służy tej ochronie. Natomiast instytucjonalizacja przemocy objawia się w utrwaleniu paradygmatu, w którym tradycyjne praktyki sportowe legitymizują naruszanie dobrostanu koni, pomimo jednoznacznych dowodów naukowych wskazujących na fizjologiczne i behawioralne skutki stosowania bodźców awersyjnych.

Kluczowym problemem pozostaje nieprecyzyjność przepisów wykonawczych, które – operując pojęciami typu „kontrolowane pobudzanie” – pozostawiają szerokie pole dla subiektywnej interpretacji, uniemożliwiając obiektywną weryfikację nadużyć. Brak kwantyfikowalnych parametrów (np. maksymalnej siły uderzenia mierzonej w niutonach) skutkuje systemową bezradnością organów nadzorczych, czego przejawem jest dysproporcja między karami za doping a symbolicznymi grzywnami za przemoc wobec zwierząt. Ta hierarchia sankcji

unaocznia priorytetyzację uczciwości rywalizacji ponad dobrostanem zwierząt, co stoi w sprzeczności z art. 1 ustawy o ochronie zwierząt, uznającym je za istoty zdolne do odczuwania cierpienia.

Wnioski i postulaty *de lege ferenda* dotyczą przede wszystkim konieczności wprowadzenia w polskim ustawodawstwie jednoznacznego zakazu używania bata wobec koni. Niezbędne jest doprecyzowanie przepisów ustawy o ochronie zwierząt, zwłaszcza w rozdziale dotyczącym wykorzystywania zwierząt do celów sportowych i widowiskowych, poprzez wyraźne wskazanie, że stosowanie narzędzi powodujących ból lub strach, w tym bata, jest absolutnie niedopuszczalne. Przykłady wyścigów uczniowskich (Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2016 r. w sprawie regulaminu wyścigów konnych, § 19 ust. 2 pkt 2) oraz spektakularnych biegów, takich jak Women Power Series (Regulamin Cyklu Wyścigowego Women Power Series 2025 stanowiący załącznik do decyzji Dyrektora TWKS nr 13/2025 z dnia 7 maja 2025 r., § 1 pkt 6), w których bat pozostaje całkowicie nieużywany, dobitnie dowodzą, iż konie bez przymusu awersyjnego z równą determinacją pokonują dystans i osiągają znakomite rezultaty, co udowadnia zbędność tego narzędzia w procesie rywalizacji i obala mit o jego nieodzowności w zwiększaniu efektywności sportowej oraz zapewnieniu bezpieczeństwa.

Wskazane jest także ustanowienie szczegółowych kryteriów oceny przemocy w jeździectwie oraz jasnych, taryfikowanych sankcji za ich naruszenie, co pozwoliłoby na eliminację niejasności interpretacyjnych i zapewniło skuteczność egzekwowania prawa. Równolegle należy rozszerzyć obowiązki organizatorów zawodów i trenerów o wymóg zapewnienia nadzoru nad przestrzeganiem zasad dobrostanu zwierząt przez niezależnych obserwatorów. Zmiany powinny objąć również ustawę o sporcie, przewidując utworzenie odrębnego działu poświęconego przeciwdziałaniu przemocy wobec zwierząt w sporcie oraz wprowadzenie obowiązkowych szkoleń z zakresu etycznego traktowania zwierząt dla wszystkich uczestników środowiska sportowego. Nowelizacji wymaga także rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie regulaminu wyścigów konnych, w którym należy jednoznacznie wykluczyć użycie bata (wyłączając powożenie w sytuacjach absolutnie koniecznych), precyzyjnie określić zasady i granice, a jednocześnie przewidzieć natychmiastowe sankcje za naruszenia, z obowiązkiem raportowania wszystkich przypadków. Postuluję również nowelizację statutów i regulaminów związków sportowych, aby wprost nakładały na członków obowiązek przeciwdziałania przemocy wobec zwierząt, prowadzenia działań edukacyjnych i współpracy z organizacjami społecznymi. Wprowadzenie tych zmian powinno być poprzedzone okresem przejściowym i szeroką kampanią edukacyjną, podkreślającą, że dobrostan zwierząt jest wartością nadrzędną, a tradycyjne metody treningowe wymagają rewizji w świetle aktualnej wiedzy naukowej i społecznych oczekiwań.

Rolę Komisji Technicznych i organów odwoławczych oceniam jako niewystarczającą w kontekście ich kompetencji oraz skuteczności działań. Dominacja przedstawicieli środowiska jeździeckiego w składach tych ciał rodzi konflikt interesów, utrudniając bezstronną ocenę naruszeń. Brak obligatoryjnego udziału lekarzy weterynarii, etologów czy reprezentantów organizacji prozwierzęcych w procesie decyzyjnym prowadzi do marginalizacji perspektywy naukowej na rzecz utrwalania branżowego *status quo*. Wymownym przykładem jest kwalifikowanie wielokrotnych uderzeń w newralgiczne partie ciała konia jako „błędów technicznych”, a nie przejawów znęcania się.

Podsumowując sezon wyścigowy 2024, pragnę podkreślić, że pomimo wzrostu społecznej świadomości i nacisków na humanitaryzację sportu, strukturalne problemy pozostają nierozwiązane. Statystyki dotyczące nadużyć – choć nieprecyzyjne ze względu na pewne luki w systemie raportowania – wskazują na utrzymującą się normalizację przemocy. Brak postępów legislacyjnych, mimo pojawiających się propozycji i nacisków w sprawie nowelizacji przepisów branżowych, potwierdza dominację interesów ekonomicznych nad etycznymi, co znajduje odzwierciedlenie w utrzymaniu dysproporcji karnej oraz braku mechanizmów prewencyjnych (np. obowiązkowych szkoleń z dobrostanu).

Konkludując, trzeba stwierdzić, że konieczna jest radykalna reorientacja paradygmatu prawnego oparta na trzech filarach: wprowadzeniu obiektywnych, mierzalnych kryteriów oceny stosowanych praktyk (z wykorzystaniem technologii monitorujących np. sensory siły uderzenia), reformie systemu sankcji poprzez powiązanie kar z pulą nagród i wprowadzenie progresywnych dyskwalifikacji, a także rekonstrukcji organów nadzorczych w kierunku interdyscyplinarności i transparentności. Tylko połączenie restrykcyjnych regulacji ze zmianą świadomości kulturowej środowiska jeździeckiego może przełamać obecną hipokryzję systemu, w którym deklaratywne wartości konstytucyjne pozostają w kontrze do praktyki legislacyjnej i sportowej.

Bibliografia

- Białocerkiewicz, J. (2005). *Status prawny zwierząt: (prawa zwierząt czy prawna ochrona zwierząt)*. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora”.
- Jackiewicz, A. (2021). Konstytucyjny system źródeł prawa. W: M. Grzybowski (red.), *Prawo konstytucyjne. Zagadnienia systemowe* (s. 113–130). Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Klimek, B. (2018). Przemoc wobec zwierząt i prawna ochrona zwierząt w Polsce. *Życie Weterynaryjne*, 93(9), 608–613.

- Leśniak, N. (2014). Obowiązki państwa w zakresie ochrony środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego. W: M. Jabłoński (red.), *Realizacja i ochrona konstytucyjnych wolności i praw jednostki w polskim porządku prawnym* (s. 741–753). E-Wydawnictwo Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Tong, L., Stewart, M., Johnson, I., Appleyard, R., Wilson, B., James, O., Johnson, C., McGreevy, P. (2020). A Comparative Neuro-Histological Assessment of Gluteal Skin Thickness and Cutaneous Nociceptor Distribution in Horses and Humans. *Animals*, 10(2024). Pobrano 1 marca 2025 z <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33187204/>

Akty prawne

- Europejska Konwencja o ochronie zwierząt hodowlanych i gospodarskich, sporządzona w Strasburgu dnia 10 marca 1976 r. (Dz.U. z 2008 r. nr 104, poz. 665)
- Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 marca 2016 r. w sprawie regulaminu wyścigów konnych (Dz.U. poz. 536)
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1568 ze zm.)
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1580)
- Ustawa z dnia 18 stycznia 2001 r. o wyścigach konnych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1354)
- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 860)

Orzecznictwo

- Orzeczenie Komisji Technicznej Toru Służewiec nr 1 z dnia 20 kwietnia 2024 r.
- Orzeczenie Komisji Technicznej Toru Służewiec nr 12 z dnia 27 kwietnia 2024 r.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2009 r., sygn. akt: V KK 187/09. Pobrano 5 kwietnia 2025 z <https://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/Orzeczenia-2/V%20KK%20187-09.pdf>

Dokumenty

- Polski Klub Wyścigów Konnych. (2024). *Sprawozdania, sezon 2024*. Pobrano 20 kwietnia 2025 z <https://pkwk.org/sprawozdania/sezon-2024/>
- Regulamin Cyklu Wyścigowego Women Power Series 2025 stanowiący załącznik do decyzji Dyrektora TWKS nr 13/2025 z dnia 7 maja 2025 r. Pobrano 7 lipca 2025 z <https://torsluzewiec.pl/wp-content/uploads/2025/05/REGULAMIN-WOMEN-POWER-SERIES-2025.pdf>